

200 anys del marquès del Ter

L'any 2006 s'ha complert el 200è aniversari del naixement de Ramon Cabrera i Grinyó, marquès del Ter, títol que va aconseguir per les seves gestes en la segona guerra carlina.

En una època com la que estem vivint, on celebrar l'aniversari d'efemèrides històriques i de personatges il·lustres s'ha convertit en un hàbit social i una eina de divulgació cultural prou

útil, resulta interessant observar com una inconscient censura històrica encara perdura en els historiadors i estudiosos del moment.

El segle XIX, històri-

cament parlant, és prou a prop com per despertar recels i encara no és prou lluny per veure'l objectivament. Però tots sabem que ha estat i seguirà sent un dels segles més convulsos de la nostra història. Ple de guerres i canvis socials, polítics i econòmics. Dins d'aquest marc no és gens estrany que sobresurtin personalitats rellevants que, sigui per la singularitat del moment o fruit de l'atzar, deixaran empremta en la història. Un cas d'aquests és el seminarista de Torto-

Cabrera, exhaltat com a comte de Morella en un gravat dels primers anys de la Guerra

Víctor Català i els cargols

Han calgut més d'una dotzena de devedés perquè un primer autor de les nostres comarques entrés a formar part de la col·lecció Viure i Escriure, que edita la Fundació Videoteca dels Països Catalans des de la meitat dels noranta. L'autor és Víctor Català; per ser exacte, doncs, és una autora. Tret de Josep Pla i, si es vol forçar un xic, de Salvador Espriu i de Cerverí de Girona, no hi ha anunciat cap altre autor de les nostres comarques en els trenta-vuit devedés que sembla que ha de tenir la col·lecció. Ni Bertrana, doncs, ni Vayreda, ni ningú més. He vist amb molt de gust el devedé de Caterina Albert. Dura seixanta-cinc minuts, el guió és de Lluís Busquets, hi participen Lluís Albert, Joaquim Molas, Joan Triadú, Jordi Castellanos i Núria Nardi. Al final, hi ha una versió coreogràfica de *Solitud* que interpreta Sol Picó i que els responsables del devedé han pensat que valia la pena incorporar perquè «palesa l'actualitat i la modernitat d'una de les principals produccions de la literatura catalana del Segle XX». Jo sóc dels que pensen que, independentment de si ens agrada o no Sol Picó, els bons llibres, com *Solitud*, s'aguanten per ells mateixos. Deixem-ho córrer. M'han interessat força més algunes de les reflexions de Castellanos, sobretot quan relaciona *La infanticida* amb *Solitud* i ens indica que l'obsessió per la maternitat és un dels temes que sempre van preocupar la gran escriptora de l'Escala. He trobat a faltar, però, que algú indiqués que, literàriament, Josep Pla va tenir-hi moltes reticències. En el *Retrat de passaport* que va dedicar-li queda bastant clar. Em sembla que hauria anat bé per remarcar l'aïllament de l'última etapa de Víctor Català. A qui no li tocava indicar-ho, però, és a Lluís Albert, que, com és sabut, va ser un nebot d'ella. Quan l'he sentit explicant que la seva tia era filla d'un home que es deia Lluís Albert com ell, que era advocat, que va néixer a Verges i que, de jove, va participar en l'alçament federal del Foc de la Bisbal de 1869, he recordat que un dia va dir-me que, de petita, Caterina Albert va refer-se d'una malaltia en una casa que hi havia i que hi ha encara davant de les Voltes de la Bisbal. No hi havia electricitat en aquells anys. Compto que no devia ser allà, però, on Caterina Albert va veure per primera vegada que algú que volia il·luminar a la nit una habitació, un tros de carrer o qualsevol construcció forana omplia d'oli unes esclaves de cargols que havia clavats prèviament a la paret i ho encenia. No devia ser a la Bisbal, però sí que va ser a la Bisbal on una dona que ara tindria cent anys va explicar-me que això era el que feien quan volien il·luminar una sinia que hi havia en un hort que ja no existeix. El mateix, si ho recorden, que fan encara cada any a Verges per il·luminar un carrer on passa la Dansa de la Mort. El mateix, justament, que fa el pastor al final del capítol IX de *Solitud*, després que la festa de Sant Ponç hagi acabat amb batusses i quan el nen Baldiret reclama l'encesa que li ha promès. «Aparia la candela», diu el pastor. «I mentre les ombres queien com un gran vol de corbs sobre la terra, el pastor i el vaillet anaren omplint d'oli les esclaves dels boers que el dia abans havien clavats en el frontis de la capella, resseguint, com garlandes de fanalets minúsculs, portalada, balcó i finestres. Una hora més tard, en la solitud enlairada de les muntanyes desertes [...] aquella ermita, dibuixada en les tenebres per les ratlles de piquets lumínics, feia l'efecte d'un palau d'encís, de la demora de goges d'algun conte fantàstic».

Xavier Cortadellas